

УДК 338.47

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНЗИТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

кандидат економічних наук, Каличева Н. Є.

Український державний університет залізничного транспорту, Харків,
Україна

У статті розглянуто основні проблеми транспортно-дорожнього комплексу нашої держави, пов'язані із забезпеченням функціонування міжнародних транспортних коридорів. Зазначено, що сучасна світова економічна система перебуває у стадії перерозподілу основних орієнтирів. Визначено перспективи участі транспортної мережі України у світовій транспортній системі за рахунок зміни нормативно-законодавчої бази та тісного взаємозв'язку між всіма видами транспорту не лише при організації перевізного процесу, а й при виконанні всіх супровідних робіт, які необхідні для забезпечення якісних, надійних та безпечних доставок товарів.

Ключові слова: транзитний потенціал, перевезення, транспорт, економічна система, глобалізація, організація

Каличева Н. Е. Особенности обеспечения транзитоспособности Украины в современных условиях/ Украинский государственный университет железнодорожного транспорта, Украина, Харьков

В статье рассмотрены основные проблемы транспортно-дорожного комплекса нашего государства, связанные с обеспечением функционирования международных транспортных коридоров. Отмечено, что современная мировая экономическая система находится в стадии перераспределения основных ориентиров. Определены перспективы участия транспортной сети Украины в мировой транспортной системе за счет изменения нормативно-законодательной базы и тесной взаимосвязи между всеми видами транспорта не только при организации перевозочного процесса, но и при выполнении всех сопроводительных работ, которые необходимы для обеспечения качественных, надежных и безопасных доставок товаров.

Ключевые слова: транзитный потенциал, перевозка, транспорт, экономическая система, глобализация, организация

Kalicheva N. E. Features of providing of ability to provide transit Ukraine in modern terms/ Ukrainian state university of railway transport, Ukraine, Kharkiv

The basic problems of transport-traveling complex of our state, functioning of international transport corridors related to providing, are considered in the article. It is marked that the modern world economic system is in the stage of redistribution of basic reference-points. The prospects of participation of a transport network of Ukraine are certain in a world transport system due to the change of normatively-legislative base and close intercommunication between all

types of transport not only during organization of vehicular process but also at implementation of all accompanying works that is needed for providing of quality, reliable and safe deliveries of commodities.

Keywords: transit potential, transportation, transport, economic system,

Вступ. Сьогодні показує, що розвиток транспортної системи необхідний кожній, без винятку країні, адже транспорт забезпечує ефективну взаємодію всіх сфер виробничого та невиробничого секторів економіки, обороноздатність та ін. фактори розвитку держави, а також відображає рівень благополуччя населення.

Постійне зростання інтеграції та співпраці держав на міжнародному ринку призводить до необхідності постійного розвитку і вдосконалення транспортної системи, що виходить за межі повноважень однієї країни. Сьогодні у світі відбувається глобалізація транспорту за рахунок взаємодії всіх його видів в ланцюгу поставок - формується єдина світова транспортна мережа з чіткими стандартами та вимогами, як до транспортних засобів, так і до якості перевезень.

Транзитний потенціал нашої держави, який на початку 90-х років був одним з основних переваг України на ринку транспортних послуг [1], протягом останніх десятиліть внаслідок недостатньої ефективності нормативно-правової бази, величезного зношення рухомого складу, неякісного стану шляхів сполучення та низького рівня інвестицій значно зменшився, що призвело до витіснення вітчизняних перевізників з ринку транспортних послуг та до появи обхідних шляхів навколо України.

Дослідження участі України у міжнародних транспортних коридорах та ролі її у світових транзитопотоках присвячено багато робіт. Провідні вчені та практики, серед яких Блудова Т.В., Дикань В.Л., Віниченко В.С., Ляхов М.В. та ін. [1-4] вважають, що участь нашої країни у світовій транспортній системі має базуватися на формуванні мережі міжнародних транспортних коридорів, що допоможе залучити додаткові об'єми перевезень та валютні надходження, сприятиме скороченню транспортних витрат, наблизить до міжнародних стандартів перевезення пасажирів і вантажів та підсилить транзитний потенціал України на міжнародному ринку транспортних послуг шляхом значного підвищення конкурентоспроможності українських перевізників.

Формулювання мети статті та завдань. Таким чином, метою статті є дослідження проблем транзитоспроможності нашої держави та розгляд шляхів підвищення її транзитного потенціалу з урахуванням змін, які відбуваються сьогодні у світовій економічній системі.

Виклад основного матеріалу. Прагнення сучасної економічної системи до багатополлярності проявляється у глобалізації економіки, що відображається на інформатизації та культурному розвитку суспільства. І пошуки нових схем співпраці є одним із методів та способів спрямованих на удосконалення та розвиток світової економічної системи.

Відзначимо, що створення нової моделі взаємодії в сучасній економічній системі має базуватися на таких положеннях [5]:

- суворе дотримання вимог взаємоповаги суверенітету та цілісності, рівність, мирне існування;
- відкритість до співпраці;
- дотримання ринкових законів та міжнародних норм і стандартів;
- врахування інтересів всіх учасників та ін.

Варто відзначити, що Україна розташована на перетині європейських та азіатських торгових шляхів і, не зважаючи на наявні проблеми, завдяки природнім ресурсам, виробничому та науковому потенціалу, може приймати активну участь у формуванні нових транзитних потоків в міжнародній транспортній системі [2].

Та протягом останніх років відбулося значне зменшення рівня перевезень транзитних вантажів в основному через зміну структури торгівлі між європейськими та азіатськими країнами і напружену політичну ситуацію, що проявилися у необхідності перегляду основних принципів формування світової транспортної мережі

Відповідно до аналітичних даних Всесвітньої торгової організації [6] світовий експорт товарів за 2013 рік склав 18,8 трлн дол. За фізичним обсягом, тобто без врахування зміни цін, світовий товарообіг збільшився на 2,2% – майже так як і в 2012 році, коли зростання склало 2,3%. Низькі темпи зберігалися і в 2014 році. Зокрема, за I квартал минулого року зростання світової торгівлі склало всього 2,1%.

Головними причинами низьких темпів експорту товарів виступають уповільнений розвиток світової економіки в цілому і, насамперед, тривала рецесія в Євросоюзі, а також нестабільність світової фінансової системи. Також змінилися темпи росту торгівлі по країнах, якщо у 2013 році розвинені країни скоротили імпорт на 0,3%, а експорт зріс на 1,5%, то країни, що розвиваються, мають інші показники: на 4,7% підвищився експорт та на 3,6% збільшився імпорт [6]. І, за прогнозами аналітиків, кризові тенденції в світовій економічній системі ще протягом п'яти – десяти років будуть впливати на її розвиток. Це позначиться на спаді обсягів виробництва у промисловому та сільськогосподарському секторах, що, в свою чергу, відобразиться на стані транспортної системи, яка є дуже залежною від виробничих потужностей.

На даний час значна кількість вантажів перевозиться за допомогою морського транспорту, але морські порти не в змозі повністю задовольнити зростання рівня перевезень [7]. Ще однією проблемою залишаються «порожній пробіг», який виникає внаслідок незбалансованості між товарівідправниками. І за таких умов відбувається поступове зростання ролі наземного транспорту, де з точки зору безпеки, надійності, ефективності та екологічності домінанта роль має належати залізничному, який повинен тісно співпрацювати з автомобільним для кращої маневровості і оптимальності в забезпеченні якості перевізного процесу.

Розглядаючи вітчизняну транспорту систему, відзначимо, що домінантне положення займають перевезення вантажів залізничним транспортом [8]. Хоча більша частка перевезень залізницями зумовлена незадовільним станом вітчизняних автомобільних шляхів та відсутністю розвиненої інфраструктури – річкового. Однією ж з основних причин незадовільного стану вітчизняного транспортно-дорожнього комплексу є встановлена протягом останніх двох десятиків років невідповідність масштабів фінансування нормативним правилам процесів простого відтворення основних виробничих фондів та майже повна відсутність інвестиційних вкладів, які б сприяли інноваційно-інвестиційному процесу розвитку галузі. В результаті, вітчизняна транспортна система має цілу низку проблем, а саме:

- значне старіння основних фондів, їх фізичне та моральне зношення;
- поганий ступінь організації перевізного процесу;
- майже повну відсутність транспортного сервісу;
- незначний рівень інформатизації транспортного процесу та інформаційної взаємодії транспорту з іншими галузями економіки.

Для зростання транзитоспроможності вітчизняної транспортної системи необхідно створити сприятливе нормативно-правове поле в країні, яке б вплинуло на розробку нормативно-правової бази, котра б сприяла спрощенню митного оформлення вантажів, та забезпечила надійне і безпечне застосування інформаційних технологій, регулювала б процеси перевезень вантажів, з урахуванням специфіки функціонування міжнародних транспортних коридорів, забезпечувала б якість та безпеку на рівні держави.

Також, необхідно звернути увагу на комплексну взаємодію всіх складових транспортно-дорожнього комплексу [9], тобто необхідно враховувати раціональну співпрацю всіх видів транспорту, котрі приймають пряму та опосередковану участь у забезпеченні транзитних перевезень. Що буде зводитись до встановлення тісних взаємозв'язків між всіма видами транспорту при будівництві та модернізації шляхів сполучення, закупівлях та обслуговуванні рухомого складу, створенні відповідної контактної мережі та надійних засобів зв'язку, забезпеченні безпеки, догляді за штучними спорудами та ін., а також для швидкої та ефективної реакції на будь-які проблеми, які виникають під час здійснення перевізного процесу для забезпечення якості транзитних перевезень, як одного із перспективних напрямів розвитку вітчизняної транспортної системи.

Висновки. Таким чином, для забезпечення транзитоспроможності України необхідна участь держави, на сам перед, для визначення першочергових заходів спрямованих на відновлення транспортної інфраструктури та створення відповідної світовим стандартам законодавчої бази. А комплексна взаємодія всіх видів транспорту дозволить підприємствам галузі регулювати свою діяльність спираючись на співпрацю

між собою, особливо в сучасних умовах, коли відбувається зміни у структурі міжнародних торгових зв'язків.

Література:

1. Дикань В. Л. Ефективність роботи транспортної системи України в умовах глобалізації економічних систем / В. Л. Дикань, М. В. Корінь // Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник наукових праць. – Харків, УкрДАЗТ. - 2011. - № 33. – С. 13-19.
2. Блудова Т. В. Транспортна політика Європейського Союзу та перспективи розвитку його транспортної мережі / Т. В. Блудова // Стратегічна панорама. - 2006. – № 3. – С. 133 – 142.
3. Дикань В. Л. Перспективи розвитку економіки України в умовах формування міжнародних транспортних коридорів в системі мирової глобалізації економіки/ В. Л. Дикань// Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник наукових праць. – Харків, УкрДАЗТ. – 2013. - № 42. – С. 144 - 149 .
4. Вінниченко В. С. Основні напрямки розвитку транспортної системи України / В. С. Вінниченко, М. В. Ляхов// Харківська державна академія міського господарства. - 2006. – С. 193–198.
5. Шелковый путь – проект для Евразии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://telegrafua.com/world/14663/>
6. World Trade Organization - Home page [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.wto.org/>
7. Николаева Н. К.Об оценке эффективности работы морских портов / Н. К. Николаева, А. Л. Давыдова // Фундаментальные исследования. – 2004. – № 3. – С. 147-148.
8. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Каличева Н. Є. Проблеми транспортної системи України на шляху до світового ринку / Н.Є. Каличева// Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник наукових праць. – Харків: УкрДАЗТ. - 2008. - № 24. - С. 27-30.

References:

1. Dykan' V. L. Efektyvnist' roboty transportnoyi systemy Ukrayiny v umovakh hlobalizatsiyi ekonomichnykh system / V. L. Dykan', M.V. Korin' // Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti: zbirnyk naukovykh prats'. – Kharkiv, UkrDAZT. - 2011. - № 33. – S. 13-19.
2. Bludova T. V. Transportna polityka Yevropeys'koho Soyuzu ta perspektyvy rozvytku yoho transportnoyi merezhi / T.V. Bludova // Stratehichna panorama. - 2006. – № 3. – S. 133 – 142.
3. Dykan' V. L. Perspektyvy razvytyya ekonomyky Ukrainy v uslovyayakh formyrovanyya mezhdunarodnykh transportnykh korydorov v systeme myrovoy hlobalyzatsyy ekonomyky/ V. L. Dykan'// Visnyk ekonomiky transportu i

- promyslovosti: zbirnyk naukovykh prats'*. – Kharkiv, UkrDAZT. – 2013. - № 42. – S. 144 - 149 .
4. Vynychenko B. C. *Osnovni napryamky rozvytku transportnoyi systemy Ukrayiny / B.C. Vynychenko, M. B. Lyakhov// Kharkivs'ka derzhavna akademiya mis'koho hospodarstva. - 2006. – S. 193–198.*
5. *Shelkovy put' – proekt dlya Evrazyi [Elektronnyy resurs]*. – Rezhym dostupa: <http://telegrafua.com/world/14663/>
6. *World Trade Organization - Home page [Elektronnyy resurs]*. – Rezhym dostupu: <https://www.wto.org/>
7. Nykolaeva N. K. *Ob otsenke efektyvnosti raboty morskykh portov / N. K. Nykolaeva, A. L. Davydova // Fundamental'nye yssledovanyya. – 2004. – № 3. – S. 147-148.*
8. *Derzhavna sluzhba statystyky [Elektronnyy resurs]*. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Kalicheva N. E. *Problemy transportnoyi systemy Ukrayiny na shlyakhu do svitovoho rynku / N. E. Kalicheva// Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti: zbirnyk naukovykh prats'*. – Kharkiv: UkrDAZT. - 2008. - №24. - C. 27-30.